

Appian om Gracchus-brødrene

Appian var græsk historieskriver (ca. 95-165 e.Kr.). Han skrev bl.a. et værk om begivenhederne i republikkens sidste 100 år. Appian var belæst, men det er vanskeligt at afgøre hvilke kilder, han har anvendt.

[Appian beskriver den italiske bondestands krise og fortsætter:] Således gik det, indtil Tiberius Sempronius Gracchus – en fornem mand, besjælet af en brændende ærgerrighed, en glimrende taler og som følge af alt dette meget kendt af alle – som tribun talte med kraft om den italiske stamme, der var udmærket i krig og beslægtet med romerne, men efterhånden sank ned i fattigdom og blev fåtallig uden mindste udsigt til forbedring af forholdene. Han klagede over slavemængden, der var ukrikerisk og aldrig trofast mod herrerne, og nævnte den ulykke, der nylig var fundet sted på Sicilien.¹ [...] Derefter foreslog han at forny den lov, der forbød at besidde mere end 500 jugera.² Men for besiddernes sønner tilføjede han udover den gamle lov halvt så meget.³ Resten skulle tre udvalgte mænd, der skiftede fra år til år, uddele til de fattige.

Nedsættelsen af en tremandskommission, der skulle administrere jorduddelingerne, var det, der foruroligede de rige mest. På grund af denne kunne de ikke som tidligere lade hånt om loven. [...]

Nu samledes de i grupper og beklagede sig og fremførte over for de fattige alt det, de havde investeret i dyrkning og beplantning af jorden og i bygninger, og det urimelige i, at de, der havde tilkøbt sig jord hos naboerne, skulle miste både jord og penge. Nogle kunne henvise til, at deres forfædres grave var på jorden, og at disse jordlodder var blevet delt ved arv ud fra den forudsætning, at de tilhørte familien. Nogle havde investeret deres koners medgift i den eller givet den til deres døtre som medgift, og pengeudlånerne kunne fremvise lån optaget med sikkerhed heri. Kort sagt: Jammeren og harmen var aldeles ubehersket.

Gracchus' tanke med planen gik ikke ud på at skabe velstand, men frugtbarhed,⁴ og da han var stærkt begejstret for det gavnlige ved foranstaltningen og mente, at den ville blive til største nytte og lykke for Italien, tog han slet ikke hensyn til vanskelighederne derved. På folkeforsamlingsdagen fremførte han først meget andet, som var overbevisende og passede til lejligheden, og derefter spurgte han, om det ikke var retfærdigt, at alles ejendom⁵ blev uddelt til alle, og om ikke borgeren altid var bedre end slaven, soldaten nyttigere end den ukrikeriske og den, der havde del i staten mere velsindet mod denne end den fremmede. [...] Idet han i stærke udtryk skildrede den ære og velstand, der ville vindes [...] og den fare, der truede, [...] opfordrede han de rige til i betragtning heraf frivilligt, om fornødent, og af sig selv at ofre denne jord [...] for fremtidens skyld og ikke, mens de skændtes om små ting, at glemme de større. I øvrigt ville de få rigelig løn for deres arbejde ved driften derved, at enhver [...] for bestandig sikrede besiddelse af 500 jugera og de, der havde sønner, yderligere halvt så mange for hver af disse. [...] [Tiberius' tribunkollega. Octavius, nedlægger veto mod jordloven. Dette får Tiberius til at true Octavius med at få ham stemt ud af tribunembedet.]

¹ Der var i 135 f.Kr. udbrudt en slaveopstand på Sicilien.

² Jugera: agermål. 500 jugera svarer til 125 ha.

³ At man altså kunne besidde yderligere 250 jugera for hver søn.

⁴ Ved folketællingen i 135 udgjorde antallet af romerske borgere kun 317.933 mod 327.422 i 141.

⁵ Altså statsjorden (*ager publicus*)

Gracchus bad endnu engang i folkets påhør indtrængende Octavius, der nu i den var mest overhængende fare, om ikke at sabotere en plan, der var udtryk for de smukkeste idealer og gavnlige, for hele Italien, og ikke stille sig i vejen for et brændende ønske hos det folk, hvis begejstring det var passende, at han som tribun viste en vis eftergivenhed overfor, og ikke lade det komme så vidt, at han blev fradømt sit embede. [...] [*Octavius står fast og bliver afsat – og jordloven bliver vedtaget.*]

Gracchus var stolt af sin lov og folket ledsagede ham til hans hjem og hyldede ham "for på ny at have grundlagt ikke en by eller et folk, men alle folk i Italien." Derpå tog sejrherrene — de bønder, der var kommet ind til byen for at deltage i afstemningen — ud på landet igen, mens de besejrede blev tilbage i byen og i deres harme udbredte sig om, at Gracchus, når han igen blev privatmand,⁶ ikke skulle slippe ustraffet fra at forhåne et helligt og ukrænkeligt embede og lægge kimen til farlige indre stridigheder over hele Italien. [...]

Som faren rykkede nærmere, blev Gracchus bange for, hvad der ville ske, hvis han ikke også blev tribun det kommende år, og han prøvede at sammenkalde sine tilhængere fra landdistrikterne til afstemningen. Men disse havde ikke tid på grund af høsten. Han blev derfor af den korte frist inden valget tvunget til at fremlægge sin sag for bybefolkningen og gå omkring og bede dem enkeltvis om at vælge ham til tribun, da det var for deres skyld, han var i fare. Under selve afstemningen valgte de to første tribuer hurtigt Gracchus, men de rige protesterede og hævdede, at det var ulovligt at beklæde et embede to gange efter hinanden. [...] [*Appian beretter herefter om den uro, der opstår og om Tiberius Gracchus' død.*]

Modløsheden bredte sig blandt folket, der så længe havde næret håb om at få jord. På baggrund af denne stemning blev Gaius Gracchus, lovgiveren Gracchus' yngre broder og medlem af tremandskommissionen, hilst velkommen af dem, da han [i år i 124 f.Kr.] trådte frem som kandidat til tribun-embedet. Efter broderens død havde han været meget tilbageholdende, men da mange i senatet viste ham foragt, lod han sig opstille som kandidat ved tribunvalgene. Han valgtes med overvældende majoritet og gik [i 123 f.Kr.] straks i gang med at undergrave senatets magt ved at fremsætte et lovforslag helt uden sidestykke: At enhver borger en gang om måneden skulle have en bestemt mængde korn af det offentlige. På denne måde fik han ved en enkelt politisk handling hurtigt folket over på sin side [...]. Umiddelbart efter dette valgtes han til tribun også for det næste år [122 f.Kr.], for der var nu vedtaget en lov om, at hvis der manglede kandidater ved valgene, kunne folket supplere antallet ved valg blandt alle borgere. [...]

Således blev Gaius Gracchus tribun for anden gang. Da han nu havde købt folket, forsøgte han ved en lignende politisk manøvre også at vinde de såkaldte riddere, der i rang ligger mellem senatet og det jævne folk. Han foreslog at overføre domstolene, der havde fået et dårligt ry for bestikkelse, fra senatorerne til ridderne. [...] Man fortæller, at Gracchus kort efter vedtagelsen af loven sagde, at han med et slag havde knust senatet, og som tingene udviklede sig, kom Gracchus' udtalelse til at vise sig mere og mere rigtig, for denne domsmagt over alle romere og italiere og selv over senatorerne – både i sager om formue, borgerrettigheder og landsforvisning –

⁶ Dvs. når hans embedsperiode efter et år udløber

havde løftet ridderne op til en slags herskere over dem alle, mens senatorerne blev degraderet. [...] [*Ridderne overskred dog hurtigt deres beføjelser.*]

5 Også korrupsionen fik ridderne lært, og da de havde fået smag for alle dens gevinster, optrådte de endnu mere skamløst og umådeholdent end deres forgængere. De skaffede falske anklagere mod de rige og ved indbyrdes aftaler og anvendelse af vold fik de helt udryddet processer mod bestikkelse, så at denne skik helt gik i glemmebogen. Således skabte loven om domstolene for lange tider en ny splittelse i samfundet og nye kampe, der ikke var mindre end de foregående. [...] [*Appian beretter herefter om Gaius Gracchus' død.*]

10

Dette var enden på den borgerkrig, som den yngre Gracchus' reformer havde fremkaldt. [...]

15 Tribunen Spurius Thorius fremsatte et lovforslag om, at man ikke længere skulle uddele den offentlige jord,⁷ men at de nuværende ejere måtte beholde den mod en afgift. De indkomne penge skulle derefter uddeles til folket. Det var en slags trøst for de fattige at modtage uddelingerne, men det gav ikke mulighed for befolkningstilvækst. Havde Gracchus' love kunnet gennemføres, ville de have været overordentlig gavnlige, men da de først var blevet ophævet ved disse manøvrer, varede det ikke længe før en anden tribun også ophævede afgifterne for jorden, og folket var hermed berøvet alt. Resultatet blev en yderligere nedgang både i antallet af borgere og soldater og i indtægter fra jorden og uddelinger samt i selve antallet af jordlodder. 20 Omtrent femten år efter Gracchus' lovgivning var de ved en række retssager blevet et arbejdsløst proletariat.

25 Appian (*B. Civ.* 1.9-14, 21-22, uddrag). Overs. K. Hude: *Appian – De Romerske Borgerkrige*. Kbh. (1919-20). Sprogligt moderniseret og annoteret af E. Christiansen og Jesper Rosenløv.

---

⁷ Kildernes oplysninger om jordlovenes ophævelse er meget uklare og modstridende. Det gælder både rækkefølgen og dateringen.